

אֵיכוֹת וְכִמּוֹת בְּצַבָּא

ס א ת

סֵן-אַלוֹף יְהוּדָה בְּדוֹד

מוֹנְחִים אֵלּוּ יִהְיוּ יָפִים לְשִׁימוֹשׁ לְגַבִּי כְּלִי-נֶשֶׁק אִו צִיּוֹד. בְּנִסּוֹתֵינוּ לְקַבּוֹעַ אֵיכוֹתוֹ שֶׁל כְּלִי-נֶשֶׁק מְסוּיִים, תּוֹתַח לְמַשֵּׁל, יְדוּעוֹת לְנוּ הַתְּכוּנוֹת הַטְּכוּנוֹת הַנְּדֵרְשׁוֹת מִמֶּנּוּ — קֶצֶב אֵשׁ, עֲצַמַת-הֶרֶס שֶׁל הַפְּגוּז, טוֹחַ פְּגִיעָה, דִּיּוֹק; וּמֵאִידֶךְ גִּיסָא — קְלוֹת-תְּנוּעָה, אִפְשָׁרוֹת הַנְּעָה בְּכָל שַׁטַּח, אִפְשָׁרוֹת הַסּוּאָה, פְּשֻׁטוֹת בַּהֲפַעְלָה וּבַהֲחֻזְקָה. הַתְּכוּנוֹת הַנְּדֵרְשׁוֹת הֵינָן מְנוּגְדוֹת זֶה לְזֶה, וְהַכְּלִי הַמוּצֵר (אוּ הַנְּרֻכֵּשׁ) הוּא, עַל-כֵּן, פֶּשֶׁרָה בִּינֵיהֶן. פֶּשֶׁרָה זֶה נִקְבַּעַת עַל יְסוֹד תְּכוּנוֹת הַחוּמְרִים הַנְּתוּנִים לִיצוּר כְּלִי-הַנֶּשֶׁק (קִשְׁיוֹת, מִשְׁקַל סְגוּלִי) וּמַחֲזֵר הַכְּלִי, וְזֹאת — בַּהֲתַחֲשֵׁב בְּתַנָּאִים אֲשֶׁר בְּהֵם יִהְיֶה צְפוּי כְּלִי-הַנֶּשֶׁק לְהִיּוֹת מוֹפְעֵל בְּמַלְחָמָה.

אֵין סֶפֶק שֶׁאִפְשָׁר לְהַגִּיעַ לִיצוּר מִסְפָּר מְצוּמָצֵם שֶׁל תּוֹתַחִים, אֲשֶׁר כָּל אֶחָד מֵהֶם יִהְיֶה בַעַל יְכוּלַת גְּבוּהָה; אֲךָ אֵלּוּ יִהְיוּ יָקָרִים מְדִי אוּ מְסוּבְכִים מְדִי. עַל-כֵּן תִּהְיֶה מִידַת עֲצַמָתָם שֶׁל כָּל אֵלּוּ יִחֲדוּ קִסְנָה מְמִידַת עֲצַמָתָם שֶׁל כָּלִים אֲשֶׁר הַפְּעֵלָתָם פְּשׁוּטָה יוֹתֵר, וְעַל כֵּן הֶרְמָה הַטְּכָנִית הַנְּדֵרְשָׁת מִמְּפַעֲלֵיהֶם נְמוּכָה יוֹתֵר, וְלֹא תוֹעֵמַד בְּסֶפֶק עִי הַעֲדָר כּוֹחַ-אָדָם מְאוּמָן.

הַהַחְלָטָה תִּהְיֶה תּוֹצֵאת-הַפֶּשֶׁרָה בֵּין כִּמּוֹת הַכְּלִים לְבֵין אֵיכוֹתָם, בְּמִטְרָה לְהַשִּׁיג מְכַסִּימוֹם עֲצַמַת-לּוֹחַמָת. עֲצַמָה זֶה אֵינָה מִתְּבַטָּאָה רַק בְּעֲצַמַת כָּל אֶחָת מֵהַתְּכוּרוֹת נוֹת הַנֶּשֶׁל בְּאוֹפֶן נִפְרָד, אֲלֵא אִף בְּגִמִּישׁוֹת-הַתְּכוּנוֹת הַנְּדֵרְשָׁת לְהַפְּעֵלָתָם שֶׁל הַכְּלִים בְּשִׁדְהַת-הַקָּרֵב.

הַיַּחְסִים בֵּין הָאֵיכוֹת לְכִמּוֹת כְּפִי שֶׁתּוֹאֲרוּ לְעִיל, מוֹכִיחִים עַד מַה קְשׁוּרוֹת הֵן בִּינֵיהֶן. יַחְסִים אֵלֶּה מְסִבֵּי רִים בְּרוּרוֹת שֶׁלְעוֹלָם אֵין לְהַצִּיגֵן זֶה מוֹל זֶה כְּשֶׁנִּי קְצוּוֹת נוֹגְדִים, אֲלֵא כְּשֶׁנִּי גוֹרְמִים מְשֻׁלְמִים. הַכִּמּוֹת שֶׁל גוֹרְמִים נְתוּנִים, אֲשֶׁר לְכָל אֶחָד אֵיכוֹת נְתוּנָה, נוֹתְנָת אֶת סְכוּם עֲצַמָתוֹ שֶׁל כּוֹחַ נַחוּן. מֵאַחֵר שֶׁעֲרַכָה שֶׁל כָּל אֶחָת מֵהֵן מוֹתְנָה בְּמִשְׁנָה, וְכֵן בְּגוֹרְמִים אַחֲרִים חִיצוֹנִיִּים, הֵרִי שֶׁשֶׁתִּיהֵן — הַכִּמּוֹת וְהָאֵיכוֹת — גוֹרְמִים יַחְסִיִּים כָּל אֶחָד לְגַבִּי מִשְׁנָהוּ, וְכָל אֶחָד לְגַבִּי הַגוֹרְמִים הָאַחֲרִים.

כָּל הָאֲמוֹר עַד כֹּה לְגַבִּי הַחוּמְרִי, מֵתַצִּים רַק בְּחֻלְקוֹ לְגַבִּי כִּי חֵא אָדָם. בִּידְנֵנוּ הַבְּחִירָה, עַד גְּבוּל מְסוּיִים, מַה סוּג הַמִּתְכַּת מִמֶּנָּה יִיחַרֵשׁ הַנֶּשֶׁק; אֲךָ

בַּעִיָּה זֶה, אֲשֶׁר הוֹעֵלְתָה עִי, „לוֹחֵם“ בְּ„מַעֲרֻכוֹת“ עִי (עִמ' 56), הִיא לְלֵא סֶפֶק אֶחָת הַנְּכַבְדוֹת בְּמִסְכַּת הַגּוֹרְמִים הַקּוֹבְעִים אֶת שִׁיטַת הַכְּנַתוֹ שֶׁל צַבָּא לְמַלְחָמָה. לֹא יִהְיֶה זֶה מִיּוֹתֵר, לְדַעֲתִי, לְהַמְשִׁיךְ וּלְטַפֵּל בְּנוֹשָׂא, וּלְנִסּוֹת לְחַשׁוֹף אֶת צַדְדֵי הַשּׁוֹנִים.

א. לְהַכְּהֵרֵת הַמוֹשְׁגִים

כָּלל הוּא, שֶׁצְבִירָתוֹ שֶׁל כּוֹחַ צַבָּאֵי מוֹתְנִית כְּלִיל בְּגוֹרְמִים מְסוּיִיִּים, שֶׁאִפְשָׁר לְמִינָם: הָאוֹיֵב (יָם) הַעֲתִיד (יָם); תְּנָאֵי זִרְתַּת הַמַּלְחָמָה; סְכוּם הָאֲמֻצְעִים שֶׁאִפְשָׁר לְהַקְדִּישׁ לְצִרְכֵי הַבְּטָחוֹן. בְּקִצְרָה: הַכּוֹחַ הַרְצוּי הַנְּהוּ יַחְסִי לְגוֹרְמִים מְסוּיִיִּים.

שַׁעָה שֶׁאֵין אֶחָד הַתְּנָאִים הַנֶּשֶׁל, אוּ אֶחָדִים מֵהֶם, יְדוּעִים (וְזֶה יִהְיֶה הַמְצַב בְּרֹב הַמְקָרִים) — יִהְיֶה צוֹרֵךְ לְהַכִּין אֶת הַכּוֹחַ כֵּן, שִׁיְהִיָּה גְמִישׁ בְּמִידָה מְסַפֶּקַת כְּדִי לְעִנּוֹת עַל מְצַבִּים צְפוּיִים-מְשׁוּעָרִים הַנוֹבְעִים מִתּוֹךְ נַעֲלִימֵשׁ אֵלֶּה.

מִשְׁבָּאִים לְהַגְדִּיר אֶת הַמוֹנְחִים כִּמּוֹת וְאֵיכוֹת לְגַבִּי הָאָדָם הַלוֹחֵם, נִתְקַלִּים מִיד בְּקִשְׁיִים. אִם נִגְדִּיר אֶת הַכִּמּוֹת כִּי „מְסַפֵּר הָאֲנָשִׁים הַנוֹטְלִים חֶלֶק בְּמַלְחָמָה“ יִהְיֶה זֶה פְּשׁוּט, אֲךָ בְּלִתי מְדוּיִיק; כִּי הַכִּמּוֹת הַנְּדֵרְשָׁת בְּקָרֵב אֵינָה מִתְּבַטָּאָת בְּמִסְפָּר הָאֲנָשִׁים בְּלִבָּד, אֲלֵא גַם בְּשַׁעוֹת הַמֵּאֲמָץ, בְּכִמּוֹת הָאֵשׁ אֲשֶׁר נִיתֵן לְהַפִּיק מְכִילֵי-הַנֶּשֶׁק שְׁבִידֵיהֶם, בְּעֲצַמַת הַמַּחֵץ שֶׁל הַכְּלִים, בְּנִכּוּנוֹתוֹ שֶׁל הַחִייל לְקָרֵב — וְכֵאֵן הוֹפְכַת הַבַּעִיָּה לְהִיּוֹת בַּעִיָּה שֶׁל אֵיכוֹת.

הַעֲצַמָה הַמוֹפְקַת מִמְּסַפֵּר מְסוּיִים שֶׁל חִיילִים תִּהְיֶה אֲנֵאלוֹגִית לְאֵיכוֹת שֶׁלָּהֶם — וְלֹא לְמִסְפָּרָם. יִתְרֵ-עַל-כֵּן, חִיילִים שֶׁהוֹכְשֵׁרוּ לְתַנָּאֵי לְחִימָה מְסוּיִיִּים — עֲצַמָתָם תִּהְיֶה קִסְנָה יוֹתֵר בְּתַנָּאִים אֲשֶׁר לֹא הוֹכְנוּ לְקִרְאָתָם. הַנְּסִיּוֹן לְהַגְדִּיר אֶת הָאֵיכוֹת גַּם הוּא נִתְקַל מִיד בְּקוֹשִׁי, שֶׁכֵּן לֹא קִיִּים מִימַד מוּגְדָר וּמוֹבָהָר לְתִיאוֹר תְּכוּנוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל הַכּוֹחַ הַלוֹחֵם בְּקָרֵב. הַמוֹשֵׁג „מּוֹרֵל“, לְמַשֵּׁל, אֵינּוּ נִיתֵן לְהַמְדָד בִּימֵי שְׁלוֹם; וְהוּא הַדִּין לְגַבִּי כָּל יֵתֵר הַתְּכוּנוֹת. וְאִפְּלוּ נִיתֵן לְמַדְדוֹ בְּתַנָּאִים שֶׁל רִגִיעָה — עֶרֶךְ תּוֹצֵאוֹתֶיהָ שֶׁל מְדִידָה זֶה מְפּוֹקֶפֶק לְמִדֵּי לְגַבִּי תְּנָאֵי לְחִימָה.

האדם הנמסר לדינו, על תכונותיו השונות, הוא זה שמצוי במדינה — ואין באפשרותנו להחליט אם להשתמש בו, או לקחת במקומו חיילים אחרים ממדינות אחרות. אשר למכשירים — הן אפשר, בסופו של דבר, למדוד את יכולתם — אין להם מחשבות ולא מאויים. הם אינם פוחדים מן המות, ואם מטפלים בהם כהלכה — הם יפעלו בהתאם לתכונותיהם בכל התנאים.

אפשר לנסות למיין את איכותו של כוח-האדם, אפשר לחלקו ליחידות ולתפקידים שונים כדי לנצל ככל האפשר את תכונותיו המוכרות. אבל זה אשר עליו יהיה להלחם — הוא אך ורק זה המצוי במדינה. קשה, ולמעשה אף בלתי-אפשרי, להגדיר בדיוק את איכותו של הכוח הלוחם. הסיבה לכך היא פשוטה: אפשר לקבוע מימדים לחלק מתכונותיו — לתכונותיו הפסיכוכימיות, להשכלתו, לכושרו הפיסי — אך לאופיו ולתכונותיו האישיות, לנכונותו למלחמה, לכושר התגברותו על הפחד, ליזמתו בשדה-הקרב ולמשמעתו המודעת והבלתי-מודעת — כל אלו אין להם שיעור. אפשר, אומנם, לקבוע מה הם הגורמים המשביחים את איכותו, כגון אימון תכליתי, ארגון יעיל, ומעל לכול — מנהיגות טובה בכל דרג מדרגי הפיקוד; אך מהי המידה בה משפיעים הללו על הכוח? מנהיג כיתה מעולה — האם יכפיל את ערכה הקרבי של כיתתו, או יגבירו רק ב-50%? האם ליקויים באימון מפחיתים את ערכה ב-10% או ב-50%? האם חוסר הרגל להיוון במנות-קרב מפחית את הכושר ב-5%, או ב-15%?

ב. כמות או איכות — מה עדיף?

כושר לחימה של צבא, כפי שנאמר, הוא סכום כמויות כוח-אדם וציוד, בעלי איכויות נתונות. נשוב עתה אל דוגמת התותח שנקטנו קודם לכן, וננסה לתאר לעצמנו מה יקרה לו פיתחנהו עד לרמה כזו, אשר תספק לנו את כל כוח האש, הניידות, העבירות בכל שטח, וכל יתר התכונות שמבינו כרצויות. באופן תיאורתי אפשר לאמר, כי יספיק לנו תותח אחד כזה לשם נצחון במלחמה. ההיסטוריה מספקת לנו דוגמאות למכביר לויכוח על הנושא — מה עדיף, כלי-נשק אדיר אחד, או שילובם של סוגים שונים? ויכוח זה מוצא את ביטויו, בצורה מסוימת, בדיון על השימוש בפצצה האטומית.

אך, מחוץ לויכוח התיאורתי, ישנן כמה נקודות מעשיות המונעות מאתנו בחירה בדרך זו. במציאות, דרושה לנו עצמת הרים-מסויימת — נגיד של 1000 טון — תוך זמן נתון; התותח שעליו מדובר מגיע

בשלב מסויים של פיתוח לכך, שמעל לחלק מן הנדרש — נגיד 100 טון — אינו יכול לספק עצמה מבלי שיהפך למשהו כבד מדי, יקר, מסובך ובלתי נוח מבחינות שונות אחרות. או אז — יידרשו עשרה תותחים, מאה או יותר.

יכול אתה לבחור את הבחור המוצלח ביותר בישראל, לאמנו במשך זמן ממושך ובאופן תכליתי ביותר, עד שיהיה לחייל המעולה ביותר שבגדר האפשר (אם לא יזקין עד אז); אולם הוא לבדו לא ינצח במלחמה, שכן יכולתו מוגבלת, והאימון, המתבסס על היכולת הצפונה בו, עשוי להביא לידי חשיפת יכולתו זו כולה, אך לא מעל לכך; ואז, כדי לנצח במלחמה, דרושים מאה חיילים, אף, וכי. אין לבהון את דוגמת המלחמה בקוריאה באופן פשטני מדי, כ"שיטת כמות" בלתי גמישה מול "שיטת איכות"; יש לראות ולהבין, שמאחר שאיכות החיל הצפון-קוריאני והסיני היא כפי שהינה — לא היה בידי הפיקוד שלהם אלא להפעילם בכמויות גדולות, כדי להשיג עליונות-עצמה בגזרה מסויימת, עליונות ההופכת את כמותם זו לאיכות שיש בה כדי לנצח. ואגב — מצויות בהיסטוריה לא מעט דוגמאות גם להצלחות בשיטה זו.

כשהיה צורך לזיין בהמון את "משמר-העם" באנגליה, ב-1940, נבחר למטרה זו ה"סטון" — למרות כל חסרונותיו המוכרים לנו היטב — מאחר שאפשרויות ייצורו ומחירו הצדיקו זאת. היתה זו השגת עצמה ע"י כמות, תוך כדי ויתור מדעת על איכות גבוהה יותר, אשר בתנאים הנתונים היתה מפחיתה את העצמה בגלל קשיי הייצור. עצם שיטת "משמר-העם" מהוה אף היא דוגמה לענין זה.

אפשר, לכן, לסכם ולאמר, כי אין זה מעשי לקבוע מה עדיף — איכות או כמות, כי שתיהן כאחת הן גורמים חלקיים משלמות אחת. לאחר שהוגדרה רמת איכות מסויימת (הפשרה בין הנדרש למלחמה, לבין האפשרי מבחינת הזמן וההוצאות) יש לקבוע את הכמות לגבי כל סוג-נשק וכל סוג-חייל, אין זה פשוט, כל הגורמים משפיעים אהדדי, והישובם הנהו ענין עדין ונתון לשינויים מתמידים. כן נשארים לא מעט גורמים בגדר נעלמים, הקשורים הן בתכונותיו של הלוחם והן בתנאי המלחמה העתידה, ואף במ הכרח להתחשב שעה שבאים לקבוע את היחס בין האיכות והכמות.

ג. אמות הכנת הכוח הלוחם

האם יש לפתח סוג-נשק מיוחד שישביע ישירות רק על עדיפות, או נחיתות, מסויימת של האויב (בסוג

תקציב), היינו: קביעת רמת האיכות של כותהאדם מבחינה גופנית והשכלתית, קביעת משך האימון ורמתו, קביעת מספר המנהיגים הדרושים לכל רמה ואיכותם.

שגיאות ששגו צבאות שונים לא נתייחסו לעקרונות של איכות-כמות, מאחר שאין כאלה. היו אלה שגיאות לגבי הערכת התנאים בהם עשויה המלחמה להתקיים, וכתוצאה מהערכה מוטעית זו נקבעו דפוסים בלתי הולמים לכוח שהוקם. קרה שהופיע נשק חדש אשר ביטל את כל השיקולים שקדמו להופעתו, והביא בהכרח לידי שינוי הדפוסים בגלל הצורך לתת להם איכות חדשה, שונה, המתאימה לתנאים החדשים. עם שינוי האיכות השתנתה, כמובן, גם הפרופורציה לגבי הכמות.

לעתים מפרשים את מושג הכמות במלחמה, במושג של מלחמת-רנייה. מלחמה זו מתקיימת תמיד בכל נקודה בחזית, בה פורצים ע"י עליונות-כוח. כאשר בגזרה מסוימת יש בידי ההגנה האפשרות והאמצעים להפיל 100 איש במשך התקפה — וגזרה זו הותקפה ע"י 300 איש — הרי ש-200 יגיעו למטרתם, הופעתו של הנשק האבטומטי במלחמת-העולם הראשונה (1914—1918) נתנה בידי המגן אפשרות להגדיל את אישו פי כמה, וכתוצאה מכך גדונו כל ההתקפות לכשלוף והחזית „קפאה“ על מקומה. איכות הנשק החדש ביטלה את האיכות הישנה של הכוחות אשר פעלה בכמות בלתי מספיקה (או את הכמות הישנה, אשר נשארה בגבולות איכות בלתי מספיקה) בשני השטחים העיקריים: בשטח אי-הפגעותו של החייל מאחורי מחפה-שריון, ובשטח ניידותו, אשר בסופו של דבר צריכה אף היא להפחית את סיכוני הפגיעה ע"י קיצור משך הזמן בו ימצא החייל חשוף לאש.

עם הופעת הטנק יכלו מספר טנקים לפרוץ את החזית, כי העדיפות בכל גזרה נתונה היתה ודאית. עם התפתחותו של הנשק הנגד-טנקי, אפשר היה להצליח רק ע"י ריכוז הטנקים בחזית צרה, בה מצומצם מספר הכלים הנ"ט של האויב במידה כזו שמשפר הפגיעות האפשריות קטן ממספר הטנקים המופעלים באותה גזרה במשך ההתקפה. עלול להגיע יום (ואולי כבר הגיע?) בו יהיה הנשק הנ"ט בעל עצמה כזו, וכה זול, שיבטל מראש אפשרות הצלחה של התקפת-רנייה שריונית מן האיכות הישנה, ויהיה אז צורך לחפש אמצעי חדש כדי להתגבר על כוח-החדירה של הנשק הזה.

לפני הופעתו של הנשק האבטומטי היתה כמות

נשק מסויים בתנאי זמן-ומרחב או בתכונות מלחמה) או שיש צורך לארגן סוג מיוחד של יחידות המיועדות להתגבר על קושי מסויים בלבד — או שיש להקים רק יחידות סטנדרטיות, אשר יש בידן להשיב — אם כי באופן פחות מושלם — על כל מצב בו הן נמצאות? האם יש להקים יחידות הרריות, יחידות לילה, יחידות למלחמה בערבה וכד' ? ההחלטה מותנית, כאמור, בסיכומם של כל הגורמים; וכשם שאין לקיים אך ורק יחידות מיוחדות, אשר כל אחת תהיה מופנית לפתרון בעיה אחת בלבד, כן אין להקים אך ורק יחידות סטנדרטיות. סוגי הנשק וההתמחות בהם כבר סייגו לא מעט את היחידות השונות.

מאחר שקביעת סוג היחידות ומבניהן אינה מסתמכת על גורמים ונתונים יודעים בלבד, הרי שחכמת קביעת המערך תתבטא במידת גמישותו וכושרו להסתגל לאותם מצבים בלתי צפויים שבפניהם עלול הוא לעמוד. חכמה זו חורגת מגבולות המלאכה והמדע, ונכנסת לתחומה של האמנות.

כל אמנות קשורה קשר הדוק בשינוי גורמים המשלימים אותה, אשר בלעדם אי-אפשר לה להתקיים ולהתפתח: הלוא הם המדע והמלאכה. המדע המספק את הנתונים המדויקים, והמלאכה המאפשרת הוצאה אל הפועל. באמנות הפיסול, למשל, חייב הפסל להכיר לפחות כמה יסודות באנטומיה, בפיסיקה וכד'; עליו להתמחות בסוגי האבן המשמשים לו „חומר-גלם“; עליו לדעת לחצוב בסלע ולעבוד בו; ואם נוסף לידיעות אלה, הוא חונן בכשרון — חזקה עליו שיהיה בכוחו להפיק מן האבן את מלוא יכולתה לביטוי רצונו.

אף לאמנות הקמת הצבא נדרשת הידיעה המדעית של כמה יסודות ב„חומר“ ממנו מוכן צבא זה. יש להכיר את המכשירים שבהם נלחם הצבא, את צרכי המלחמה המתבססים על מחקר-מדעי, על מחקר זירת הלחימה ותנאיה ועל ידיעה יסודית של „חומר הגלם“ הדרוש למלחמה זו — תנאיו הסוציאליים, הכלכליים והפוליטיים, האופי הלאומי והמסורתי, החתך הדמוגרפי של הציבור וכירב. כן נדרשת גם הכרת המלאכה של גיוס וארגון היחידות, של אימונו, צידו, של ויסות הזמנת הנשק הציוד והספקתם וכירב. האינטואיציה המבריקה, אם ישנה כזו, המתבססת על נתונים מבוקרים וממוינים, מארגנת מכשירים כדי להכין את הכוח לתפקידיו המשוערים. בסופו של דבר מתבטאת עבודה זו בקביעה מתמדת של הגבולות שבין האיכות לכמות בכל שלב של יצירה בתוך התנאים הנתונים (המתבטאים עפ"ר במילה אחת —

החיילים גורם המבטל את איכות ההגנה. במלחמת העולם הראשונה הוציאה איכותו של הנשק האבטומטי את גורם כמותו של התוקף מן המשחק, מאחר שאיפשרה ריכוז של כמות־אש העולה על אפשרות ריכוז חיילים להתקפה. בתחילת מלחמת־העולם השנייה זכתה איכות השריון, שרוכזה בכמויות מספיקות, למחוז את ערכם הכמותי של אש ומכשולי־הגנה. מצב זה נשאר בעינו עד שהועמדו לעומת איכות השריון הגרמני מרחבי רוסיה מצד אחד, ואיכות שוה בשריונים ובכוח אוויר — בכמויות עדיפות — מצד שני.

יהיה זה בלתי נכון לפרש את היחס בין האיכות לכמות כיוס שבין ציוד־מלחמה לכו־אדם שביחידה. יחידה הררית דלה היא באמצעי־אש ובתובלה מכנית, אך אין תחליף לאיכותה ולתובלת הפרדות שלה בתנאי־המלחמה שלשמש הוכנה.

האיכות והכמות הינם, כפי שמסתבר, מושגים יחסיים. יש להם ערך כמושגים המגדירים רמת־יכולת של יחידה במלחמה מסוימת — איכותו של רובה, איכותה של כיתה, של דיביזיה, או של צבא ככלל. אולם תמיד ישארו מספר נעלמים בקביעת רמה זו לגבי אנשים ויחידות. כן מגדירים הם כמויות של בעלי־איכות־מוגדרת — ס"ה רובים, תותחים, שריונים, חיילים וכו'.

קביעת איכותו של כל גורם כשלעצמו כחלק מעצמת הצבא בכללו, ויחסו לכמות הנדרשת לשם הנהלת המלחמה בתנאי־הנשונים, היא אמנות הכנת הכוחות למלחמה; אמנות המשתמשת עד תום בכל הנתונים השונים שאפשר להשיג, ואומדת את הנעלמים השונים שבקרבם, המשפיעים על התפתחות המערכה, זירתה, משכה ואופיה, ובהתאם לכך בונה היא את הצבא.

מציאות מלחמה — סוף מעמ' 73

הלקח לאימוץ

לעמוד בפני מציאות המלחמה יכול רק זה היודע ידיעה־בוטחת את מלאכתו. את יכולתו וידיעתו רוכש לו החייל לא למען הממונה עליו, כי אם לטובת עצמו. רק השליטה הבוטחת בכלי־נשקו ובמכשיריו השונים, וההכרה כי יכול יוכל לעמוד בפני כל מצב — מאפשרים לו, לחייל, להתגבר על הרגשת־חוסר־האונים לנוכח מציאות־הקרב ואוירת חוסר־הבטחון הגסוכה בה. מוטעית־מיסודה הטענה כי „לכשיהיה הכרח בכך — כבר אמצא את היכולת!“ נסיון המל־חמה מלמד, במופתים למאות, שאין הדבר כן. רק לזה העושה מאמץ עצמי להגביר את בטחונו — דהיינו, את יכולתו בקרב — רק לו הסיכוי לצאת מן העניין, ובו בזמן גם לתרום את חלקו להדיפת האויב בשעת־חירום.

מידת יכלתנו בהתמודדות הראשונה היא שתקבע את גורל מהלך ההתנגשות כולה; כי במלחמה אין ניתנות לך הזדמנויות לחזור על „תרגיל שלא הצליח“. בגדר גורם מכריע הוא, שידיעותינו ויכולתנו החייליות תהיינה מצויות־בעין כבר בימי המל־חמה הראשונים. אף כי רשאים אנו לקוות, שגיוסנו ויכול להתבצע למועד, הרי רק במקרה המוצ־לח ביותר ישאר לנו גם זמן לתקן את הליקויים באימוננו. ימי המלחמה הראשונים — הם הקשים ביותר בשביל החייל. על כן שומה עלינו להיות נכונים מראש ומלכתחילה; ואל מטרה זו עלינו לכוון את מלאכת הכשרת־הגייסות שלנו!

של כלי־נשקו, ויגרום לו אותה אי־הנוחות עצמה שבה חשים אנו שעה שקליעים „שורקים“ עלינו מסביב!

הקשר בקרב

נשא זה כולל שני עניינים:

א. ההודעה לממונה על כל דבר שנתגלה או נודע. הפיקוד ניוון בקרב מן הידיעות: ממסירתן של כל העובדות שנתבררו בכל הנוגע לאויב ולגיי־סותינו אנו. זהו, בסופו־של־דבר, כל טעמם של דו"חות־הקרב הנדרשים. אולם באותה מידה זכאי כל איש לקבל ידיעות — זכות המקבילה לחו־בתו, לנצל כל אפשרות לקבלת הנחיות והוראות. אין איסור על שאלות לממונים! רק אותו חייל, היודע את מטרת הדברים המתרחשים סביבו, מסוגל למלא את חובתו כראוי.

ב. המגע בין איש לאיש. המבנה המפורז בשדה הקרב משסע פלוגות, מחלקות וכיתות. לכן נודעת חשיבות רבה ביותר שכל אחד, אם יש בידו האפשרות לדבר עם „שכנו“ — אומנם ינצל הזדמנות זו. זה יגביר את רגש הליכוד — ויקטין את ההרגשה המדכדכת של הבדידות. נוכח המות האפשרי, אסור לו ללוחם להתכנס בתוך עצמו בקרב, שאם לא כן יגדל סיכויו שלא להגיע עוד לעולם, בכלל, לידי דיבור.